

Mark W. Hamilton, K. W. Cukrowski, N. W. Shankle, J. Thompson, J. T. Willis
Riječ koja preobražava. Biblijski komentari novozavjetnih knjiga,
svezak III B

Zagreb: Biblijski institut, 2020., str. 295.

Ovom zbirkom od tri knjige, Biblijski je institut krenuo u prevođenje Hamiltonova komentara na Bibliju *Transforming Word: One-Volume Commentary on the Bible*, izdavača Kristove crkve u Abilenei, Abilene Christian University Press. Ondje, knjiga je objavljena u jednom svesku na 1100 stranica. Hrvatski je autor odlučio tu veliku knjigu podijeliti na manje i preglednije samostojeće dijelove. Iako je projekt prevođenja počeo prije više godina (copyright je dobiven godinu dana nakon engleskog izdanja 2009.), tek su se sada, izgleda, posložile prilike da neki dijelovi – u ovom slučaju oni koji se tiču Novoga zavjeta – izađu iz tiska na hrvatskom jeziku. Tekstove, koji su dosad objavljeni na hrvatskom, preveo je Goran Medved.

Redoslijedom kakav nalazimo u Novome zavjetu knjiga donosi komentar na tekst svake poslanice i Otkrivenja. Svaki je komentar podijeljen na tri cjeline: uvodnu („Konteksti“), na raspravu o povijesnim okolnostima; „Komentar“ za tumačenje kroz tekst po misaonim cjelinama, te zaključnu („Teološka promišljanja“) u kojima se izdvajaju teme u teologiji koje se naslanjaju na taj tekst.

Evaluacija: Teško je pisati komentar na cijelu Bibliju u jednom svesku (kako je to u originalu ove knjige), uz pokušaj da se zadrži misao svakoga pojedinog tumača. Ipak, smatram da je, čak i nauštrb lakšeg praćenja, to bila dobra odluka. Različiti, pa nekad i oprečni stavovi tumača, iako je za čitatelja koji tek počinje čitati Bibliju teže pratiti, nužni su. Po pitanju spasenja u Kristu Biblija je jasna, ali postoji čitav niz pitanja koja se nameću kao važna, ali Biblija na njih nema onako jasan odgovor kako se to nekad čini iz propovijedi u crkvi. Na takvim mjestima u ovom komentaru vidi se određena širina, ili pak, po izboru tumača, i određena šutnja i dvoznačnost, koja tjera na samostalno daljnje istraživanje.

Sadržajno – Što se tiče Pavlovog djela, na primjer, ovaj je projekt nastajao u 1. desetljeću ovog milenija pa se tumači većim dijelom oslanjaju na literaturu „na putu“. Zapravo i sama Pavlova teologija tek u tom 1. desetljeću nalazi neki svoj put iz onog raskoraka između tzv. stare i nove perspektive, koja je u dva zadnja desetljeća s kraja 20. stoljeća nametnula promjenu paradigme u tumačenju misli apostola Pavla. To je nesretno mjesto za nastanak ovakvog djela jer su i sami autori još na nužnom traženju puta. Na primjer, zanimljivo je kako je J. Walters zaključio da je Rimljanima „nedvojbeno utjecala na povijest kršćanstva više nego bilo koja druga knjiga unutar Biblije“ (*sic.* IIIB,9), a ipak jako malo toga spominje u „Teo-

loškim promišljanjima“. Tamo samo usput navodi teme koje su vodile Pavlovsku teologiju u prošlosti. Istini za volju – većina komentara na poslanice ima kratak teološki osvrt, što zapravo ukazuje na problematiku koju novozavjetna i biblijska teologija u cijelosti nameću dogmatskoj teologiji, tj. pružaju određenu kritiku okoštalih formi vjere.

Tako ovaj komentar postaje prostor u kome se biblijskom tekstu možemo izložiti baš reformacijski – da se sami, ali i kao Crkva stalno reformiramo s obzirom na Pismo i ne pristajemo uz brzinske i jednostavne formule. Preispitivanje se vidi na mnogim mjestima, a naš će ga čitatelj vjerojatno najprije uočiti u McNicolovu komentaru na Otkrivenje. McNicol gotovo u potpunosti napušta pristup dispencijanskog postmilenijarizma, tako u omiljenog u evanđeoskim krugovima.

Načelno, ovaj projekt *Riječ koja preobražava* treba pozdraviti – i ne samo zato što se u ovom našem prostoru svaki napor da se Biblija približi vjernicima treba pozdraviti. Nadam se da će čitatelji naći otvorenosti da se predaju izazovu dubljeg čitanja Biblije i preispitivanja svoje utabane vjere. Ostaje jedino težina, da se još uvijek primarno moramo oslanjati na prijevode, pa time mnoga specifična, naša pitanja ostaju nepostavljena i neistražena.

Ksenija Magda

William R. Estep

Povijest anabaptizma: Uvod u anabaptizam šesnaestoga stoljeća

Krapina: Baptistička crkva „Emanuel“, 2020., str. 249.

Knjigu *Povijest anabaptizma: Uvod u anabaptizam šesnaestoga stoljeća*, američkog autora Williama R. Estepa, objavila je u Krapini 2020. godine Baptistička crkva „Emanuel“ u suradnji s Teološkom biblijskom akademijom. Knjiga je prijevod trećega, revidiranog i proširenog izdanja izvornika *The Anabaptist Story: An Introduction to Sixteenth-Century Anabaptism*, koji je 1996. objavila izdavačka kuća Wm. B. Eerdmans (Grand Rapids, SAD). Izvrsno ju je preveo Miroslav Balint-Feudvarski, lektorirala i stilski dotjerala Ivana Balint-Feudvarski, a završnu je korekturu izvršio Miško Horvatek.

Autor William Roscoe Estep (1920. – 2000.), vodeći svjetski autoritet za anabaptistički pokret, istraživao je i predavao američku baptističku povijest. Služio je kao profesor povijesti Crkve na Southwestern Baptist Theological Seminary u Fort Worthu, u Teksasu, od 1954. do umirovljenja 1990., a povremeno i do 1994. godine. Tijekom tog vremena napisao je i objavio brojna djela iz područja anabaptističke povijesti i svjetskih misija, među kojima su *Renaissance and Reformation* (1986), i *Whole Gospel, Whole World* (1994).